Oulu-lehti 8.10.1987
Valokuva 1909: Saatu Erkki Tuomikosken kotialbumista, Atte Kalajoen kokoelmat

Panu

Erkki Tuomikoski

Matkanivasta Kirkkotielle

□ **Haanpää** kirjoitti Heta Rahko korkeassa iässä. Siitä on tasan 40 vuotta. Minä voisin kirjoittaa, että Erkki Tuomikoski korkeassa iässä. En muista Hetan ikää, mutta Oulun Erkillä — niinpä niin: Oulun Etalla, Tuomikoskella —lähestyy uhkaavasti 95-vuotissyntymäpäivä, joka on kirkonkirjoissa 18. lokakuuta.

□ **Tuomikosken** nimi ei ole viime vuosina kovin usein näkynyt tavallisilla uutispalstoilla, toki opetusneuvoksella tässä iässä on jo oikeus oloneuvoksena olemiseen. Haastatteluihin neuvos on kuitenkin joutunut silloin tällöin myöntymään, tänä vuonna montakin kertaa. Haastatteluista on myös näkynyt, että sanottavaa on ollut. Muisti- ja älynystyrät ovat kunnossa, ja ne vanhat asiat varsinkin...

□ □ □

□ **Kirjailijana** Tuomikoski aloitti jo 1916. Silloin ilmestyi 'Jyskyt, kuvauksia seminaarielämästä' (Kajaanissa). Siinä hän kätkeytyi nimimerkin taakse: **Esko Uura.** Kirjan vastaanottanut lukijapolvi oli jo suurimmalta osaltaan siirtynyt autuaammille lukumaille, kun Esko Uura 1980 uudemman kerran "ilmestyi". Tuomikoski julkaisi itse nimimerkkinsä runokokoelman 'Tuulikannel', joka jo 1912 oli käynyt kustantajalla ja saanut kiitettävät lausunnot — tosin vain palautuskirjeessä.

□ **Vuonna 1974** oli Pohjoinen julkaissut Erkki Tuomikosken puheista ja kirjoituksista kootun puhuttelevan kokoelman 'Elettyä ja ajateltua', ja siinä iässä alkoi vihdoinkin olla aikaa entistä enemmän myös näihin ehkäpä kaikkein omimpiin ja rakkaimpiin harrastuksiin.

□ **Tässäkin lehdessä** jo iäkäs **ET,** lehden nuorna ollessa, ehti pakinoida nimimerkillään **Sehvo.**

□ □ □

□ **ET** on pienen (!) ikänsä pitänyt myös päiväkirjaa, onneksi, onneksemme. Se alkoi jo kansakouluiässä. Hän oli nyt valmis julkistamaan kaksi merkittävää "päiväkirjattua" vaihetta elämästään. Ensin tuli omakustanteena 1981 'Taas koulun sauna paloi'. Se on päiväkirja nuoren kansakoulunopettajan ensimmäisestä lukuvuodesta Suomussalmen Ruhtinansalmen koulun opettajana 1915—16, erämaan keskellä, kahden heimokansan, jos kohta myös kahden maan, silloin avoimella rajalla. Toinen päiväkirja sai niemen 'Rakensimme Baabelin tornia: Vepsäläisalueen yliopettajan päiväkirjamuistiinpanoja lukuvuodelta 1941—42'.

□ **Sota-aika!** 50:ttä lähestynyt opettaja oli silloin vapaaehtoisena heimolaistemme joukossa Äänisjärven länsirannalla ja näki ja ymmärsi paljon enemmän kuin monet häntä nuoremmat. Päiväkirja ilmestyi 1982 Pohjois-Suomen Historiallisen Yhdistyksen julkaisuna.

□ □ □

□ **Ennen** näitä oli Tuomikoskella ollut aikomus koota kansien väliin joukko tarinoita, pakinoita ja muistelmia elämästä, oloista, tapahtumista ja kokemuksista. Niitä hän oli kirjoitellut kaikkina taakse jääneinä vuosikymmeninä. Jostain syystä puuha 1973 oli jäänyt kesken, mutta vuosi, toista sitten nämä käsikirjoitukset olivat jälleen pyörähtäneet päivänvaloon.

□ **Juuri** ilmestyneessä Kaltiossa kertoo **Petteri Peräpohjalainen,** että Tuomikosken entinen työtoveri ja perheystävä **Mailis Eskonniemi** oli, ikämiehen arkistoa järjestellessään, törmännyt näihin käsikirjoituksiin. Kirjailijan itsekin innostuttua asiaan oli tarinoille piankin löytynyt myös julkaisufoorumi: syntymäkunnan Oulaisten oma lehti, Pyhäjokiseutu. Tästä kimmahtikin sitten ajatus, että tarinoista ja vähän muustakin koottaisin ystäväpiirin tuella juhlapäiväksi kirjailijan oma kirja ilahduttamaan tekijää itseään ja nyt ja vasta myös hänen ystäviään.

□ **Se tapahtui!** Ystäviä on ilmoittautunut iso joukko, ja nyt kirja ilmestyy. Sen nimeksi tuli 'Matkanivasta Kirkkotielle'. Erkki syntyi talonpojan poikana Matkanivassa, kävi siellä kansakoulun ja lähti sieltä maailmalle: Limingan kansanopistoon. Siitä se alkoi. Oululaistuttuaan Tuomikoskesta tuli myös oulujokinen eli Kirkkotien varrella Oulujoen törmällä sijaitsevasta Tuomelasta tuli kesäpaikka ja sittemmin vakinainen kotipaikka.

□ □ □

□ **Kirjan** alaotsikkona on yhden hyvin tuomikoskimaisen tarinan otsikko: 'Viis veljestä ja yhet housut'. Tätä nimeä kirjailija itse oli ajatellut kokoelmansa nimeksi. Sattumalta ja onneksi asia kesällä selvisi juhlakirjan kokoajille. Enempää en kirjasta kerro, mutta uskallan väittää, että siihen kannattaa tutustua. Kauniisti sidotussa kirjassa on 112 sivua, ja se jakaantuu kolmeen osastoon, joista laajimman muodostavat Matkanivan elämänpiiristä lähtevät muistelukset. On totta ja tarinaa, elämänviisautta ja leikkimieltä.

□ **Juhlakirjan** ennakkotilauksella ehtii vielä nousuviikollakin mukaan myös yhteiseen onnitteluadressiin, joka kirjan kera viedään Erkki Tuomikoskelle 18. lokakuuta. Sopinee tässä mainita, että onnittelutili on Oulussa sekä OASP:ssä (480910-4139191) että OOP:ssä (574136-43010215). Sopiva raha, kuten jo ilmoitettukin on, lienee 50 mk...

□ □ □

□ **95-vuotiaan** elämästä olisi paljon muutakin kerrottavaa, mutta **tämä kirjailija-aihe** sopinee näin Kiven päivänä!

Kuva tässä on Erkki Tuomikosken albumista. Se on otettu 1909, kun 17-vuotias Erkki oli lähdössä kansanopistoon. Sattuikin kiertävä fotograafi paikalle! Kuvassa on Tuomikosken perhe, ja Erkki on itse tänä vuonna muistanut ja kirjoittanut taakse nimet:

Seisomassa Heino Erik (l. Erkki) ja veljet Aaro Simeon ja Eemil. Istumassa Pietilän isäntäväki, äiti Kaisa-Liisa ja isä Juho, ja vanhin pojista Juho Vilhelm sylissään silloin nuorin lapsensa. Oik. seisomassa Villen vaimo Kaisa-Maria. Edessä istumassa sisaret (vas.) Maria Elisabet (Mari) ja Elisabet (nyt 87-vuotias) ja seisomassa kolme Villen vanhinta tyttöä.